

בדין רוב בדבר שבערונה

א. תלמוד בבלי מסכת גיטין דף ב עמוד ב

ולרבה, דאמר לפי שאין בקיאים לשמה, ליבעי תרי, מידי דהוה אכל עדיות שבתורה! עד אחד נאמן באיסורין. אימור דאמרינן עד אחד נאמן באיסורין, כגון חתיכה ספק של חלב ספק של שומן, דלא איתחזק איסורא, אבל הכא דאיתחזק איסורא דאשת איש הוי דבר שבערונה, ואין דבר שבערונה פחות משנים! רוב בקיאים הן. ואפילו לר"מ דחייש למיעוטא, סתם ספרי דדייני מיגמר גמירי, ורבנן הוא דאצרוך, והכא משום עיגונא אקילו בה רבנן.

ב. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף סה עמוד ב

מאי הוי עליה? רב כהנא אמר: אין חוששין לקידושין, רב פפא אמר: חוששין לקידושין. אמר ליה רב אשי לרב כהנא: מאי דעתיך? דילפת דבר דבר מממון, אי מה להלן הודאת בעל דין כמאה עדים דמי, אף כאן הודאת בעל דין כמאה עדים דמי! א"ל: התם לא קא חייב לאחרני, הכא קא חייב לאחרני.

ג. רש"י מסכת סוטה דף ב עמוד ב ד"ה דבר דבר

דבר דבר מממון - כתיב בנואפת כי מצא בה ערות דבר (דברים כד) וכתיב בדיני ממונות ע"פ שני עדים יקום דבר (שם/דברים/יט).

ד. תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף צב עמוד א

גמ'. איתמר: המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן - רב אמר: הרי זה מקח טעות, ושמואל אמר: יכול לומר לו לשחיטה מכרתיו לך וכו' רב אמר: הרי זה מקח טעות - בתר רובא אזלינן, ורובא לרדיא זבני; ושמואל אמר לך: כי אזלינן בתר רובא - באיסורא, בממונא לא.

ה. רשב"ם מסכת בבא בתרא דף צב עמוד ב

באיסורא - כגון תשע חנויות מוכרות בשר שחוטה והאחת מוכרת בשר נבילה דאמרינן בנמצא הלך אחר הרוב. לא אזלינן בתר רובא - אלא אחר המוחזק אם יש לו שום טענה.

ו. תלמוד בבלי מסכת חולין דף יא עמוד א - עמוד ב

מנא הא מילתא דאמור רבנן זיל בתר רובא? מנלן? דכתיב: אחרי רבים להטות! רובא דאיתא קמן, כגון ט' חנויות וסנהדרין - לא קא מיבעיא לן, כי קא מיבעיא לן - רובא דליתיה קמן, כגון קטן וקטנה, מנלן? וכו' רב אשי אמר: אתיא משחיטה עצמה, דאמר רחמנא: שחוט ואכול, וליחוש שמא במקום נקב קא שחיט! אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא. אמר רב אשי: אמרינתא לשמעיתא קמיה דרב

כהנא, ואמרי לה רב כהנא קמיה דרב שימי, ואמר ליה: ודלמא היכא דאפשר אפשר, היכא דלא אפשר לא אפשר, דאי לא תימא הכי, לר"מ דחייש למיעוטא, הכי נמי דלא אכיל בישראל! וכי תימא הכי נמי, פסח וקדשים מאי איכא למימר? אלא היכא דאפשר אפשר, היכא דלא אפשר לא אפשר, ה"נ היכא דאפשר אפשר, היכא דלא אפשר לא אפשר.

ז. רש"י מסכת חולין דף יא עמוד א ד"ה קטן וקטנה

קטן וקטנה - דפליגי רבנן עליה דר"מ ביבמות (דף סא:) דתנן יבם קטן שבא על יבמה קטנה יגדלו זה עם זה ולא חיישינן שמא תמצא אילונית או הוא סריס ונמצא פוגע באשת אחיו שלא במקום מצוה דבעי להקים לאחיו שם והאי לאו בר הכי הוא אלא אמרינן זיל בתר רוב קטנים דעלמא דאינן סריסים והיינו רובא דליתיה קמן. וכו' היכא דאפשר - לעמוד על ביורר בודקין ולא סמכינן ארובא וצריכינן לבדוק בהמה מכל י"ח טרפות אי נמי כגון קטן וקטנה דאפשר לנו להמתין עד שיגדלו ונדע שאינו סריס נמתין והנך כולוהו משום דלא אפשר הוא. לרבי מאיר - דלא אזיל בתר רובא הכי נמי דלא אכל בשרא משום דשמא במקום נקב קא שחיט. פסח - דאמר רחמנא (שמות יב) ואכלו את הבשר ושלמים דאמר רחמנא (שם כט) ואכלו אותם אשר כופר בהם מלמד שהכפרה תלויה אף באכילה מאי איכא למימר אלא ודאי אכיל דסמך ארובא היכא דלא אפשר ואפי' הכי פליג בקטן וקטנה משום דאפשר לדידן נמי היכי ילפינן מיניה אלא ודאי הלכה למשה מסיני הא דסמכינן ארובא אפי' היכא דאפשר אי נמי אחרי רבים להטות (שם/שמות/כג) משמע בין רובא דאיתיה קמן בין רובא דליתיה קמן דמאי שנא האי מהאי ואהא מלתא סמכינן ולא בדקינן כל י"ח טרפות ונקובת הריאה משום דשכיח בה ריעותא בדקינן והיכא דאיתרמי דאיפרשה ריאה ולא בדק מתאכלא דסמכינן אהא ואדרב הונא דאמר (לעיל/חולין/ דף ט) נשחטה בחזקת היתר עומדת ואין מפרסמין הדבר.

ח. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף סט עמוד א

אמר רבי ירמיה מדפתי: אף אנן נמי תנינא: בת שלש שנים ויום אחד מתקדשת בביאה, ואם בא עליה יבם - קנאה, וחייבין עליה משום אשת איש, ומטמאה את בועלה לטמא משכב התחתון כעליון. נישאת לכהן - אוכלת בתרומה, בא עליה אחד מן הפסולין - פסלה מן הכהונה, ואם בא עליה אחד מכל העריות האמורות בתורה - מומתין עליה, והיא פטורה.

ט. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף פ עמוד א

מלקין על החזקות - כרב יהודה, דאמר רב יהודה: הוחזקה נדה בשכינותיה - בעלה לוקה עליה משום נדה. סוקלין ושורפין על החזקות - כדרבה בר רב הונא, דאמר רבה בר רב הונא: איש ואשה, תינוק ותינוקת, שהגדילו בתוך הבית - נסקלין זה על זה ונשרפין זה על זה. א"ר שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא: מעשה באשה שבאת לירושלים ותינוק מורכב לה על כתיפה, והגדילתו ובא עליה, והביאום לבית דין וסקלום, לא מפני שבנה ודאי, אלא מפני שכרוך אחריה.

י. רמב"ם הלכות סנהדרין פרק טז הלכה ו

אינו צריך שני עדים למלקות אלא בשעת מעשה אבל האיסור עצמו בעד אחד יוחזק, כיצד אמר עד אחד חלב כליות הוא זה, כלאי הכרם הם פירות אלו, גרושה או זונה אשה זו, ואכל או בעל בעדים אחר שהתרה בו, הרי זה לוקה אף על פי שעיקר האיסור בעד אחד, במה דברים אמורים שלא הכחיש העד בעת שקבע האיסור, אבל אם אמר אינו חלב זה, וזו אינה גרושה, ואכל או בעל אחר שהכחיש, אינו לוקה עד שיקבעו האיסור שני עדים.

יא. תוספות מסכת בבא קמא דף כז עמוד ב ד"ה קמ"ל דאין

קמ"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב - תימה מה טעם אין הולכין לית בק"ו מדיני נפשות כדאמרין בפ"ק דסנהדרין (דף ג:): ור' יאשיה מיימי ליה בק"ו מדיני נפשות ומה דיני נפשות דחמירי אמר רחמנא זיל בתר רובא דיני ממונות לא כ"ש ואפי' רובא דליתיה קמן אזלינן בדיני נפשות בתר רובא כדאמר בריש סורר ומורה (סנהדרין דף ט.ס.) וי"ל דהתם גבי דיינים שאני דחשיב מיעוט דידהו כמי שאינו וליכא למימר התם אוקי ממוןא בחזקת מריה דהא ב"ד מפקי מיניה אבל גבי שאר ממון דאיכא מיעוט וחזקה לא אזלינן בתר רובא.

יב. תלמוד בבלי מסכת כתובות דף טו עמוד ב - דף טז עמוד א

מתני'./ האשה שנתארמלה או שנתגרשה, היא אומרת בתולה נשאתני, והוא אומר לא כי, אלא אלמנה נשאתיך, אם יש עדים שיצאת בהינמא וראשה פרוע - כתובתה מאתים וכו' גמ'. וכו' וכיון דרוב נשים בתולות נישאות, כי לא אתו עדים מאי הוי? אמר רבינא, משום דאיכא למימר: רוב נשים בתולות נישאות ומיעוט אלמנות, וכל הנשאת בתולה יש לה קול, וזו הואיל ואין לה קול - איתרע לה רובא. אי כל הנשאת בתולה יש לה קול, כי אתו עדים מאי הוי? הנך סהדי שקרי נינהו! אלא אמר רבינא: רוב הנשאת בתולה יש לה קול, וזו הואיל ואין לה קול - איתרע לה רובא.

יג. תוספות מסכת כתובות דף טז עמוד א ד"ה כיון דרוב

כיון דרוב נשים בתולות נישאות כי ליכא עדים מאי הוי - לרב פריך דאית ליה הולכין בממון אחר הרוב.

יד. בעל המאור מסכת כתובות דף ה עמוד ב

וכיון דרוב נשים בתולות נישאות כי לא אתו עדים מאי הוי פ"ז ל"ל לרב קא מקשי כדקא מקשי' ליה מיניה בבבא בתרא וי"ל אפי' לשמואל כלומר וניהמנה אף על גב דאין הולכין בממון אחר הרוב משום דהכא איכא תרתי רובא וחזקה דגופא והכא חדא חזקה דממונא מידי דהוה אטענה משארסתני נאנסתי דמהימנא לה משום האי טעמא דהכא תרתי והכא חדא הכא גבי ידיה איכא תרתי ברי וחזקה דגופא והכא גבי ידיה חדא חזקה דממונא ושמא.

טו. תלמוד בבלי מסכת כתובות דף י עמוד א

איתמר אמר רב נחמן אמר שמואל משום רבי שמעון בן אלעזר: חכמים תקנו להם לבנות ישראל לבתולה מאתים, ולא למנה מנה, והם האמינוהו שאם אמר פתח פתוח מצאתי - נאמן. א"כ, מה הועילו חכמים בתקנתם? אמר רבא: חזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה.

טז. חדושי הריטב"א מסכת כתובות דף י עמוד א

חזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה. פ"ז ודוקא מהאי טעמא הא לאו האי טעמא אף על גב דמסייע ליה חזקה דממונא, כיון דרוב נשים בתולות נישאות ומסייע לה חזקה דגופה, ההוא עדיפא מחזקה דממונא, אבל השתא דמסייע ליה תרי חזקי חזקה דממונא וחזקה דאין אדם טורח איהו מהימן.

יז. תלמוד בבלי מסכת כתובות דף יב עמוד ב

מתני'. הנשוא את האשה ולא מצא לה בתולים, היא אומרת משארסתני נאנסתי ונסתחפה שדהו, והוא אומר לא כי, אלא עד שלא ארסתיך והיה מקחי מקח טעות, רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים: נאמנת; רבי יהושע אומר: לא מפיה אנו חיינן, אלא הרי זו בחזקת בעולה עד שלא תתארס, והטעתו, עד שתביא ראיה לדבריה.

גמ'. אתמר: מנה לי בידך, והלה אומר איני יודע, רב יהודה ורב הונא אמרי: חייב, ורב נחמן ורבי יוחנן אמרי: פטור. רב הונא ורב יהודה אמרי חייב, ברי ושמא - ברי עדיף; רב נחמן ורבי יוחנן אמרי פטור, אוקי ממוןא בחזקת מריה. וכו' לימא, רב יהודה ורב הונא דאמרי כר"ג, ורב נחמן ורבי יוחנן דאמרי כרבי יהושע! אמר לך רב נחמן: אנא דאמרי אפילו כרבן גמליאל, עד כאן לא קאמר ר"ג התם - אלא דאיכא מגו, אבל הכא מאי מגו איכא? אי נמי, עד כאן לא קאמר רבן

גמליאל התם - אלא דאמרין אוקמה אחזקה, אבל הכא מאי חזקה אית ליה להאי?

יח. רש"י מסכת כתובות דף יב עמוד ב

אוקמה אחזקה - מספקא לן אשעת ארוסין אי בתולה הואי ונשתעבד לה למאתים אי בעולה הואי העמד אשה על חזקתה ובתולה נולדה והך השתא הוא דאיתניסה אחר אירוסין. מאי חזקה אית ליה להאי - תובע דנוקמיה אחזקיה לגבות הלכך זיל בתר חזקה דממונא.

יט. פסקי רי"ד מסכת כתובות דף יב עמוד ב

דהיכא דאזיל רבן גמל' בתר חזקה דגופא ומפיק ממונא מחזקת מריה, הני מילי גבי אשה ובעל שכבר הבעל מחוייב ועומד הוא בכתובת האשה ושטר כתובה עליו, והוא בא מספק לפטור עצמו ממה שהוא מחוייב ועומד, התם ודאי אמ' רבן גמל' דאוקי איתתא אחזקתה ומפקינן ממונא מיניה דבעל כי היכי דהות משעבד לה מעיקרא, ור' יהושע אפי' הכי מפליג עילויה ולא מפיק ממונא מחזקת מריה, אבל הכא שהמזיק לא נתחייב ממון לניזק מקודם לכן, ועכשיו בא לפטור עצמו, שנעמיד הניזק בחזקת הגוף ונוציא ממון ממנו, אלא זה החיוב עכשיו יבוא עליו מספק, וכיון שעכשיו רוצה לחול עליו מודה רבן גמל' דמספיקא לא מחייבין ליה, ואף על גב דאית לתובע חזקה דגופה, אלא אמר' המוציא מחברו עליו הראיה וכו'.

כ. תוספות מסכת סנהדרין דף ג עמוד ב ד"ה דיני ממונות

דיני ממונות לא כ"ש - תימה דבריש המוכר פירות (ב"ב דף צב:) קאמר שמואל דאין הולכים בממון אחר הרוב ואמאי לא נילף בק"ו מדיני נפשות כדאמר הכא ואין לומר דדיני נפשות גופיהו לא אזלינן בתר רובא ברובא דליתיה קמן אלא ברובא דאיתיה קמן דהא בריש פרק סורר ומורה (לקמן דף סט.) משמע דבכל דוכתא אזלינן בתר רובא בדיני נפשות כגון רוב נשים לט' ילדן ורובא דאינשי דטעו בעיבורא דירחא וצ"ל דרובא לרדיא זבני לא חשיב כי הנך רובא הלכך לא סמכינן אהך רובא בדיני ממונות.

כא. רמב"ם הלכות אישות פרק טז הלכה כו

האשה שאמרה לבעלה גירשתני נאמנת, שאינה מעיזה פניה בפני בעלה, לפיכך האשה שהוציאה שטר כתובה ואין עמה גט ואמרה לבעלה גירשתני ואבד גיטי תן לי כתובתי והוא אומר לא גירשתיך חייב ליתן לה עיקר כתובה, אבל אינו נותן התוספת עד שתביא ראיה שגירש או שיצא גט עם הכתובה מתחת ידה. +/השגת הראב"ד/ לפיכך האשה שהוציאה שטר כתובה ואין עמה גט ואמרה לבעלה גירשתני

ואבד גיטי תן לי כתובתי והוא אומר לא גירשתי חייב ליתן לה עיקר כתובה. א"א דברים הללו במות טלואות הם ואין להם טעם אם אינה מעיזה פניה וכאילו גט יוצא מתחת ידה היא מה בין עיקר לתוספת והרי כתובתה יוצאת מתחת ידה שהכל כתוב בה ועוד משנתנו לא חילקה והוא מחלק, וכבר כתבתי כל הצורך לאחד מן החברים לבטל כל אלו הדברים, ואני אומר שלא אמרו נאמנת לא שתנשא לכתחלה ולא לגבות כתובתה אלא שתופסין בה קידושין או שמא שאם נשאת לא תצא וא"ת תינשא לכתחלה לא הנחת בת לאברהם אבינו יושבת תחת בעלה.

כב. טור אבן העזר הלכות כתובות סימן ק

והרמב"ם כתב בזה אם הוא טוען לא גירשתי חייב ליתן לה עיקר כתובה אבל לא תוספת עד שתביא ראיה שגירשה או שהוציאה גט עם הכתובה ואם הוא אומר גירשתי ופרעתי הכל עיקר עם תוספת ואבד שוברי הרי זה נאמן ומשביעה בנקיטת חפץ ונותן לה עיקר והוא נשבע שבועת היסט על התוספת ולא נהירא שאם הוא נאמן למה יתן לה עיקר ואם אינו נאמן יתן לה הכל שהרי כתובה בידה וכן השיג עליו הראב"ד:

כג. מגיד משנה הלכות אישות פרק טז הלכה כו

האשה שאמרה לבעלה וכו'. מימרא בהרבה מקומות ועיקרה פרק אחרון דנדרים (דף צ"א) האשה שאמרה לבעלה גירשתי נאמנת חזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה והרבה סברות נאמרו בזה יש מי שאומר שאינה נאמנת לינשא לכתחילה ואין צ"ל ליטול כתובה וזה דעת הראב"ד ז"ל בהשגות. וכתב שדברי רבינו במות טלואות הם. וכבר הקריבו עליהם קרבן הרבה מפרשים ז"ל והוכיחו בראיות שהיא נאמנת אף לינשא ועיקר. ולענין גביית הכתובה ג"כ הכריע הרמב"ם ז"ל כדברי רבינו והביא ראיה לזה בפרק האשה שנתארמלה והטעם מפני מדרש כתובה לכשתינשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליכי אבל בתוספת לא לפי שאין מדרש כתובה בתוספת אלו דבריו ז"ל וכדעת רבינו ופירושה ואין צ"ל נכסי צאן ברזל.

כד. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף קטז עמוד ב

מתני'. בית שמאי אומרים: תנשא ותטול כתובתה, בית הלל אומרים: תנשא ולא תטול כתובתה. אמרו להם בית שמאי: התרתם ערוה חמורה, ולא נתיר ממון הקל? אמרו להם בית הלל: מצינו שאין האחין נכנסין לנחלה על פיה; אמרו להם בית שמאי: והלא מספר כתובה נלמוד, שהוא כותב לה שאם תנשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליכי! וחזרו בית הלל להורות כדברי ב"ש. גמ'. אמר רב חסדא: נתייבמה יבמה נכנס לנחלה

על פיה, הם דרשו מדרש כתובה, אנו לא נדרוש מדרש תורה? יקום על שם אחיו אמר רחמנא, והרי קם.

כה. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שמד סעיף א

ההולך במדבר ואינו יודע מתי הוא שבת, מונה שבעה ימים מיום שנתן אל לבו שכחתו ומקדש השביעי בקידוש והבדלה. ואם יש לו ממה להתפרנס, אסור לו לעשות מלאכה כלל עד שיכלה מה שיש לו ואז יעשה מלאכה בכל יום, אפילו ביום שמקדש בו, כדי פרנסתו מצומצמת. ומותר לילך בו בכל יום, אפי' ביום שמקדש בו.

כו. תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף ו עמוד ב

דתנן: קפץ אחד מן המנויין לתוכן - כולן פטורין. ואי סלקא דעתך ספיקא בעי עשורי, לעשר ממה נפשך; דאי בר חיובא הוא - שפיר מעשר, ואי לאו בר חיובא הוא - נפטר במנין הראוי. דאמר רבא: מנין הראוי פוטר אלא מאי אית לך למימר - עשירי ודאי אמר רחמנא ולא עשירי ספק, הכא נמי - עשירי ודאי אמר רחמנא ולא עשירי ספק.

כז. תוספות מסכת בבא מציעא דף ו עמוד ב ד"ה קפץ כולן

קפץ כולן פטורין - תימה דלבטל ברובא וליחייבו כולו במעשר דהא דדבר שבמנין לא בטיל היינו מדרבנן וקבוע נמי אין שייך אלא בדבר שהאיסור וההיתר ניכרין וידועין ולא ידע מאיזה לקח כגון ט' חנויות ובריה נמי לא הוי כדפרי' בחולין (דף צה) ואין לומר שלא נשאר בעדר רק אחד דליכא רובא דלשון לתוכן לא משמע הכי.

כח. שיטה מקובצת מסכת בבא מציעא דף ו עמוד ב

קפץ אחד מן המנויין וכו'. הקשו בתוספות יבטל ברוב ויהיו כולן חייבין במעשר וכו'. ועוד יש לומר כיון דחזינן דאפילו היכא דיכול לעשורי ממה נפשך פטור משום דעשירי ודאי אמר רחמנא ולא עשירי מן הספק ואפילו כי אמרינן כל דפריש מרובא פריש עשירי ספק מיקרי אלא שהתורה התירה ספק זה באיסורין כדכתיב אחרי רבים להטות ונהפך האיסור להיתר על ידי בטול ברוב אבל הכא לעולם לא נפיק מכלל ספק עשירי. הרא"ש:

כט. חדושי הריטב"א מסכת בבא מציעא דף ז עמוד א

וא"ת ואמאי פטורים כיון שהמנוי הזה אינו ניכר יהא בטל ברוב כתרומה שנפלה לתוך טבל שהיא בטלה, ותימצו בתוס' דהא קי"ל דבע"ח לא בטיל, ואף על גב דמדאורייתא מבטל בטילי יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה, ואין זה מחוור, דכי עקרי רבנן דבר מן התורה בשב

ואל תעשה היינו לעשות שום גדר או שום סייג לתורה דאלו בכדי לא עקרי ליה, והכא אמרינן פטירי מן המעשר בכדי ועבדי גזל השבט, אלא ודאי דאפילו תימא דבע"ח בעלמא בטיילי מדאורייתא הכא לא בטיל האי משום דאמר רחמנא העשירי עשירי ודאי ולא עשירי ספק.

ל. תוספות מסכת חולין דף יא עמוד א ד"ה מנא הא

מנא הא מילתא דאמור רבנן זיל בתר רובא - וא"ת כיון דאמרינן זיל בתר חזקה כ"ש בתר רובא דרובא וחזקה רובא עדיף וי"ל דלרב אחא בר יעקב בעי דלא קים ליה חזקה מקרא ולמאי דמפרש רבינו חיים דהא דרובא עדיף מחזקה לא מסברא אלא ילפינן מפרה אדומה דאזלינן בתר רובא אף על גב דאיכא חזקה כנגד הרוב דאוקי גברא שמזין עליו בחזקת טמא אתי שפיר הכא.

לא. חדושי הרשב"א מסכת חולין דף יא עמוד א

וי"א דהא ליתיה דבעיין קמיתא דמנ"ל דאזלינן בתר חזקה ודאי איפשיטא מדתניא מנין שאם הלך לביתו והסגיר שהסגרו מוסגר ואף על גב דאמרינן ורב אחא בר יעקב אמר לך כגון דקיימי דרא דגברי ואמרי לא בציר דיחויא בעלמא היא ואפ"ה איבעיא לן אי אזלינן בתר רובא או לא, דהא דקי"ל רובא וחזקה רובא עדיפא ה"מ בתר דאיפשיטא לן דאזלינן בתר רובא אבל עד דלא קי"ל אי אזלינן בתר רובא או לא לא מוכחינן לה מחזקה דאימר בתר חזקה אזלינן ולא בתר רובא כלל.